

GRUND OG NÆRHEDSNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

26. september 2018

Europa-Kommissionens to forslag om geografiske indikatorer (GI):

Forslag til rådsafgørelse om EU's tiltræden til den reviderede Lissabonaftalen om GI, KOM (2018) 350, og

Forslag til forordning om EU's indsats efter tiltrædelse af Lissabonaftalen om GI, KOM (2018) 365

Nyt notat.

1. Resumé

Forslagene knytter sig begge til EU's tiltrædelse af Genèveaftalen om Lissabonaftalen vedrørende oprindelsesbetegnelser og geografiske betegnelser (Geografiske Indikatorer (GI)). Genèveaftalen reviderer den eksisterende Lissabonaftale om GI. Forslaget til rådsafgørelse omhandler EU's tiltrædelse af Genèveaftalen, mens forslaget til forordningen er fremsat for at sikre den retlige ramme for EU's effektive deltagelse i Verdensorganisationen for Intellectuel Ejendomsrets (WIPO) Lissabonaftale, når EU er blevet kontraherende part i Genèveaftalen, samt den efterfølgende indsats, herunder overgangen for de landbrugs GI'er, der er registreret i EU, til WIPO's Lissabonsystem.

GI er en betegnelse, der anvendes på produkter, der har en bestemt geografisk oprindelse og besidder kvaliteter, omdømme eller andre kendetegn, der hovedsageligt kan henføres til denne oprindelse, f.eks. fransk champagne, græsk feta eller danske lammefjordskartofler. På landbrugs- og fødevarerområdet i EU opereres der allerede med geografiske betegnelser. Genèveaftalen vil medføre, at ikke-landbrugs GI'er kan blive beskyttet i EU.

Forslaget kan medføre erhvervsøkonomiske konsekvenser, da anerkendelsen og beskyttelsen af tredjelandes GI'er (herunder ikke-landbrugs GI'er) kan begrænse den frie handel og varemærker. Forslaget har ikke lovgivningsmæssige, statsfinansielle eller administrative konsekvenser.

Regeringen støtter målet om at sikre et højt niveau for beskyttelse og håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, men ser ikke, at der er særligt potentiale forbundet med EU's tiltrædelse af aftalen, idet GI'er efter regerin-

gens opfattelse ikke bør være en særlig prioritet i EU's handelspolitik. Regeringen finder endvidere at der må tages nærmere stilling til de juridiske rammer for EU's samarbejde i Lissabonaftalen herunder særligt i forbindelse med anerkendelsen af tredjelandes ikke-landbrugs GI'er i EU. Regeringen bemærker i den forbindelse, at ikke-deltagende lande ikke tvinges til at tilslutte sig Lissabonaftalen..

2. Baggrund

Kommissionen har den 27. juli 2018 fremsat to forslag, der begge omhandler EU's deltagelse i Lissabonaftalen om geografiske indikatorer (GI). Det ene er forslag til rådsafgørelse om EU's tiltrædelse af Genèveaftalen, der reviderer den eksisterende Lissabonaftale om GI'er. Det andet forslag er et forslag til forordning, der omhandler de interne retlige rammer for EU's deltagelse i Lissabonaftale om GI. Nærværende grund- og nærhedsnotat omhandler begge EU retsakter, da de således begge vedrører EU's deltagelse i Lissabonaftalen.

Kommissionen har ved KOM (2018) 350 af 27. juli 2018 fremsendt forslag til Rådets afgørelse om Den Europæiske Unions tiltrædelse af Genèveaftalen om Lissabonaftalen vedrørende oprindelsesbetegnelser og geografiske betegnelser ("Genèveaftalen"). Forslaget er oversendt til Rådet den 27. juli 2018 i dansk sprogversion.

Kommissionen har endvidere ved KOM (2018) 365 af 27. juli 2018 fremsendt forslag om Europa-Parlamentets og Rådets forordning om Unionens indsats efter tiltrædelse af Genèveaftalen om Lissabonaftalen vedrørende oprindelsesbetegnelser og geografiske betegnelser. Forslaget er oversendt til Rådet den 27. juli 2018 i dansk sprogversion.

Forslagene er begge fremsat med hjemmel i TEUF artikel 207 vedrørende den fælles handelspolitik og skal behandles efter den almindelige lovgivningsprocedure i TEUF artikel 294. Rådet træffer afgørelse vedrørende begge forslag med kvalificeret flertal.

Geografiske indikatorer

Geografiske indikatorer (GI) er en betegnelse, der anvendes på produkter, som har en bestemt geografisk oprindelse og besidder kvaliteter, om dømme eller andre kendetegn, der hovedsageligt kan henføres til denne oprindelse. Oprindelsen kan være en lokalitet, en region eller eventuelt et land, såsom græsk feta, fransk champagne eller danske lammefjordskartofler. Produktionen af GI-produkter er underlagt certificeringskrav, og er derfor beskyttet på EU-niveau. GI'er kan have stor kommerciel værdi, og udsættes for krænkelser/forfalskning i lighed med de mere traditionelle intellektuelle ejendomsrettigheder.

På landbrugs- og fødevareområdet i EU opereres der med to betegnelser for GI'er:

Beskyttede oprindelsesbetegnelser (BOB), der angiver, at en fødevare eller et landbrugsprodukt både stammer fra og er fremstillet, forarbejdet og tilvirket i det pågældende område.

Beskyttede geografiske betegnelser (BGB), der angiver, at en fødevare eller et landbrugsprodukt stammer fra og enten er fremstillet, forarbejdet eller tilvirket i et afgrænset geografisk område.

Lissabon- og Genèveaftalen

Lissabonaftalen fra 1958 vedrørende oprindelsesbetegnelser og geografiske betegnelser er en traktat, der administreres af Verdensorganisationen for Intellectuel Ejendomsret ("WIPO"). Stater, der har tiltrådt Pariserkonventionen til beskyttelse af industriel ejendomsret, kan tiltræde Lissabonaftalen.

Lissabonaftalen betyder, at de kontraherende parter påtager sig at beskytte de oprindelsesbetegnelser for produkter fra andre i alt 28 kontraherende parter, der primært udgøres af lande fra Balkan, Afrika, Sydeuropa og Syd/Mellemamerika¹, som er registreret hos WIPO's Internationale Bureau, medmindre de inden et år efter anmodningen om registrering hos WIPO erklærer, at de ikke kan påtage sig denne beskyttelse.

Kun stater kan være kontraherende parter af den originale Lissabonaftale, og 28 stater har på nuværende tidspunkt tiltrådt denne, heriblandt syv EU-medlemsstater – Bulgarien, Tjekkiet, Frankrig, Italien, Ungarn, Portugal og Slovakiet. Danmark har ikke tiltrådt Lissabonaftalen.

I 2008 blev det besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe, der fik mandat til at udarbejde en revision af Lissabonaftalen. Den 7. maj 2015 vedtog Rådet en afgørelse om bemyndigelse af Kommissionen til at deltage i en diplomatiske konference, som den 20. maj 2015 vedtog Genèveaftalen.

Genèveaftalen er en gennemgang af Lissabonaftalen med henblik på 1) at optimere dennes rammer, 2) at inkludere præciserende bestemmelser om, at Lissabonsystemet gælder for alle slags GI'er, og 3) at indføre mulighed for, at mellemstatslige organisationer, som EU, kan tiltræde aftalen.

Der har været drøftelser af, hvorvidt forhandlingerne af Genève-aftalen falder indenfor EU's ene-kompetence eller om der er delt kompetence med medlemsstaterne. EU-Domstolens udtalte i dom af 25. oktober 2017 i sag C-389/15, Kommissionen mod Rådet, at Genèveaftalen har til formål at lette eller regulere samhandelen mellem EU og tredjelande, og sekundært

¹ http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=10

har direkte og umiddelbare virkninger for denne samhandel, hvorfor forhandlingen herom falder inden for den enekompetence, som TEUF artikel 3, stk. 1, tillægger Den Europæiske Union inden for den fælles handelspolitik jf. TEUF artikel 207, stk. 1. Da dommen således fastslog, at EU havde enekompetence på området, fik Kommissionen bemyndigelse til på vegne af EU at indlede forhandlinger om en revideret Lissabonaftale om oprindelsesbetegnelser og geografiske betegnelser.

Det kan i denne forbindelse bemærkes, at det fremgår af konsekvensanalysen i den indledende tekst til begge forslag, at EU-medlemsstater, der måtte have forbehold over for Lissabonsystemet, ikke vil blive tvunget til at tilslutte sig.

3. Formål og indhold

Forslag til rådafgørelse om EU's tiltrædelse af Genèveaftalen

Kommissionen stiller forslag om at EU tiltræder Genèveaftalen, der udvider Lissabonsystemets anvendelsesområde til at omfatte alle geografiske betegnelser, således at GI'er på ikke-landbrugsprodukter også vil kunne blive beskyttet.

Aftalen bygger på Lissabonaftalen, og beskriver de vilkår, betingelser og processer, der gælder, når kontraherende parter søger om beskyttelse af registrerede GI'er, og indeholder samtidig bestemmelser om passende garantier og overgangsperioder.

Genèveaftalens kapitel I indeholder indledningen og generelle bestemmelser, herunder definitioner, angivelse af kompetente myndigheder og det internationale register.

Genèveaftalens kapitel II indeholder procedurerne for ansøgning og international registrering, ikrafttrædelses- og beskyttelsesperioden samt gebyrerne herfor, der er nærmere fastsat i de fælles gennemførelsesforskrifter til Lissabonaftalen og Genèveaftalen ("de fælles gennemførelsesforskrifter")². Ansøgninger efter Genèveaftalen skal indgives til WIPO's Internationale Bureau enten af de kompetente myndigheder eller direkte af de beskyttede parter.

Registreringen er underlagt visse nærmere formkrav, herunder oplysningsforpligtelser om eksisterende beskyttelse.

² Registreringsgebyrerne sættes op fra 500 CHF (ca. 3.280 DKK) til 1.000 CHF (ca. 6.560 DKK), og der er indført fremtidig fleksibilitet for at tillade medlemmerne at bidrage yderligere til budgettet i nødvendigt omfang. Der lægges et overgangsgebyr på 500 CHF på hver geografisk betegnelse ved flytningen fra det gamle til det nye system. Det kan være nødvendigt at opkræve et individuelt gebyr fra hver kontraherende part for at dække omkostningen ved en grundig undersøgelse af den internationale registrering.

Genèveaftalens kapitel III omhandler bl.a. selve beskyttelsen af GI'er, herunder krav om tilvejebringelse af nødvendige og effektive retsmidler, samt den pligt som hver kontraherende part har til at beskytte registrerede GI'er på sit område gennem sit eget retssystem og sin egen praksis. Beskyttelsen skal ske i overensstemmelse med de betingelser, der fremgår af aftalen med forbehold for eventuelle afslag, afkald, ugyldiggørelse eller annullering. Det er i den forbindelse overladt til hver af de kontraherende parter at yde beskyttelse gennem eget retssystem og praksis, men i overensstemmelse med betingelserne i aftalen, jf. artikel 10.

Aftalen indeholder ligeledes regler for sideløbende anvendelse af oprindelsesbetegnelser eller geografiske betegnelser med tidligere opnåede varemærkerettigheder, der også kan bruges til at beskytte forretningskendetegn.

Genèveaftalens kapitel IV omhandler afslag og andre foranstaltninger i henseende til internationale registreringer, herunder krav om begrundelse, tidsfrister, overgangsperioder og ugyldiggørelse. Det kan bemærkes, at aftalen ikke henviser til specifikke grunde til ugyldiggørelse og tillader derfor enhver kontraherende part at anvende sine nationale regler i overensstemmelse med EU-retten, som heller ikke indeholder en udtømmende liste over grunde til ugyldiggørelse.

Genèveaftalens kapitel V indeholder administrative bestemmelser omkring medlemskab, forsamling, beslutningsdygtighed, WIPO's rolle og finansiering.

Genèveaftalens kapitel VI indeholder bestemmelser om aftalens revision og ændring.

Genèveaftalens kapitel VII omhandler afsluttende bestemmelser, herunder betingelser for at blive en part i aftalen, ikrafttrædelsesdato (tre måneder efter at fem parter har ratificeret) og opsigelse.

Forslaget til forordning om EU's indsats efter tiltrædelse af Genèveaftalen
Formålet med Kommissionens forslag er at sikre den retlige ramme for EU's effektive deltagelse i WIPO's Lissabonaftale, når EU er blevet kontraherende part i Genèveaftalen.

Som kontraherende part i Genèveaftalen vil EU skulle fremsende en liste over registrerede geografiske betegnelser udtrukket fra EU's eget register med henblik på at opnå beskyttelse efter Lissabonsystemet.

Efter tiltrædelsen vil det være muligt på Kommissionens initiativ, eller på anmodning fra en medlemsstat, eller en berørt producentgruppe, at indgive ansøgning om international registrering af yderligere geografiske betegnelser, som er beskyttet og registreret i EU.

Der indføres også procedurer for Kommissionens vurdering af GI'er fra kontraherende tredjelande, der er registreret i det internationale register, og for den tilhørende indsigelsesprocedure.

EU's håndhævelse af oprindelsesbetegnelserne og de geografiske betegnelser, der har oprindelse i kontraherende tredjelandsparter, og er registreret i det internationale register, skal foregå i overensstemmelse med Genèveaftalens kapitel III.

Anvendelse af tidligere varemærker og oprindelsesbetegnelser eller geografiske betegnelser registreret i det internationale register, og som har fået meddelt beskyttelse eller anvendes i EU, vil fortsat være muligt, såfremt de opfylder visse nærmere fastsatte betingelser.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Der foreligger endnu ikke en udtalelse. Det er oplyst, at det er Retsudvalget (JURI), der skal behandle sagen.

5. Nærhedsprincippet

Genèveaftalen er omfattet af den fælles handelspolitik jf. artikel 207, stk. 1, TEUF. Dette følger af EU-domstolens dom af 25. oktober 2017 i sag C-389/15, Kommissionen mod Rådet, hvorfor Kommissionen har forhandlet Genèveaftalen på vegne af EU. Dette er i lighed med andre handelspolitiske aftaler, hvis indgåelse varetages på EU-niveau. Ifølge artikel 5, stk. 3, TEUF finder nærhedsprincippet ikke anvendelse på områder, der er omfattet af ene-kompetencen.

Regeringen er enig med Kommissionen i, at forslaget for EU's indsats som følge af indtrædelsen bør ske på EU-niveau for at sikre ensartet regulering, og finder derfor, at nærhedsprincippet er overholdt.

6. Gældende dansk ret

EU har i relation til landsbrugsprodukter etableret ensartede og udtømmende beskyttelsessystemer til GI for vine, forordning (EU) nr. 1308/2013 af 17. december 2013, spiritus, forordning (EF) nr. 110/2008 af 15. januar 2008, aromatiserede vine, forordning (EU) nr. 251/2014 af 26. februar 2014 og landbrugsprodukter og fødevarer, forordning (EU) nr. 1151/2012 af 21. november 2012.

GI'er for ikke-landbrugsvarer ikke er reguleret på EU-niveau, men må beskyttes i henhold til de enkelte medlemsstaters relevante lovgivning. Der eksisterer i Danmark ingen særlig lovgivning omkring beskyttelse for GI for ikke-landbrugsvarer.

Ikke-landbrugsprodukters forretningskendetegn, herunder GI, kan allerede i dag beskyttes blandt andet via varemærkelovgivningen, som er harmoniseret i EU ved blandt andet varemærkeforordningen (forordning 207/2009/EF) og varemærkedirektivet (direktiv 2008/95/EF). Ligeledes er det allerede i dag ifølge direktivet om urimelig handelspraksis (direktiv 2005/29/EF) ulovligt at markedsføre sig med GI, der ikke er korrekte eller er misvisende.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Vedtagelse af forslaget har umiddelbart ingen lovgivningsmæssige konsekvenser, da en forordning er almen gyldig og gælder umiddelbart i hver medlemsstat.

Økonomiske konsekvenser

Statsfinansielle konsekvenser

Forslaget forventes ikke at have statsfinansielle konsekvenser eller administrative konsekvenser.

Samfundsøkonomiske konsekvenser

Forslaget vurderes ikke til at få samfundsøkonomiske konsekvenser.

Erhvervsøkonomiske konsekvenser

Forslaget medfører mulige negative erhvervsøkonomiske konsekvenser, da anerkendelsen og beskyttelsen af tredjelandes GI'er (herunder ikke-landbrugs GI'er) kan begrænse den frie handel og varemærker, idet produktionen af et produkt kan blive begrænset til et specifikt (geografisk) område. En udvidelse af GI-beskyttelsen til også at gælde ikke-landbrugsprodukter kan medføre en protektionistisk effekt, som kan blive en hindring for det indre marked og frihandlen generelt.

Forslaget vurderes ikke til at få administrative konsekvenser.

Andre konsekvenser og beskyttelsesniveau

Forslaget vurderes ikke til at medføre yderligere konsekvenser.

Anerkendelsen af tredjelandes landbrugs-GI'er ville skulle opfylde de samme krav som Europæiske GI'er er underlagt. Det fremgår ikke direkte i forslaget, hvorledes ikke-landbrugs GI'er vil blive behandlet, men disse kan blive mødt med indsigelser, da de er knyttet til et produkt, der i øjeblikket ikke nyder beskyttelse inden for EU, jf. artikel 5, stk. 2, litra e.

8. Høring

Forslaget er sendt i høring d. 10. august 2018 i EU-specialudvalget for konkurrenceevne, vækst og forbrugerspørgsmål med frist den 27. august 2018.

Der er modtaget høringsvar fra Landbrug & Fødevarer (LF) samt Dansk Industri (DI).

LF mener ikke, at der er noget særligt potentiale forbundet med EU's tiltrædelse af aftalen, idet aftalen omfatter ganske få og relativt mindre eksportmarkeder set fra dansk side.

LF lægger vægt på, at geografiske betegnelser og oprindelsesbetegnelser ikke udgør en særlig prioritet i EU's handelspolitik, og at EU's indsats for beskyttelsen af geografiske betegnelser og oprindelsesbetegnelser ikke må ske på bekostning af markedsadgang.

DI kan ikke tilslutte sig, at EU tiltræder Genèveaftalen om Lissabonaftalen, da DI finder, at området allerede er omfattet af EU-retsakter, der efter DI's vurdering er for vidtgående i deres beskyttelsesniveau, ikke mindst i forhold til eksisterende forretningskendetegn.

DI bemærker, at Genèveaftalen udvider beskyttelsesomfanget af GI'er til også at omfatte produkter uden for landbrugs- og fødevarerområdet, hvilket de ser som en protektionistisk dagsorden, der ikke bidrager til at fremme den frie handel, og som de ikke anser som gavnligt for europæiske virksomheder og forbrugere.

DI finder det bekymrende, at EU's tiltrædelse vil indebære en forpligtelse til at anerkende tredjelands oprindelsesbetegnelser og geografiske betegnelser, hvilket særligt skal ses i sammenhæng med udvidelsen af beskyttelsesomfanget til ikke-landbrugs produkter.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Mange medlemslande har endnu ikke taget detaljeret stilling til forslagene, men det forventes at flere vil bakke op om tiltrædelsen herunder de syv medlemslande, der tidligere har tiltrådt Lissabonaftalen.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen støtter målet om at sikre et højt niveau for beskyttelse og håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder.

Genèveaftalen medfører en udbredelse af den eksisterende beskyttelse af landbrugsrelaterede GI'er til også at omfatte ikke-landbrugs GI'er. Dette kan have en begrænsende effekt på den frie handel og varemærker, idet produktionen af et produkt kan blive begrænset til et specifikt (geografisk) område. Endvidere vil den beskyttelse, som gives til et geografisk område efter Genèveaftalen, kunne medføre, at konkurrencen om et pågældende produkt, som nu kun kan produceres i det givne område, potentielt svækkes.

Det er regeringens holdning, at brugen af varemærker yder en tilstrækkelig beskyttelse for GI'er for ikke-landbrugsprodukter. Regeringen ser derfor ikke, at der er særligt potentiale forbundet med EU's tiltrædelse af aftalen, idet GI'er efter regeringens opfattelse ikke bør være en særlig prioritet i EU's handelspolitik. Regeringen mener derfor ikke, at der umiddelbart er et behov for at indgå særlige aftaler herom.

Der findes ikke fælleseuropæiske regler for anerkendelse af ikke-landbrugs GI'er, og udkastet til Europa-Kommissionens forslag om Unionens indsats efter tiltrædelse af Genèveaftalen om Lissabonaftalen omfatter ikke foranstaltninger vedrørende disse. Regeringen finder derfor ikke forslaget om EU's indsats hensigtsmæssigt, så længe der ikke er taget stilling til de juridiske rammer for EU's samarbejde i Lissabon-unionen, herunder særligt i forbindelse med anerkendelsen af tredjelands ikke-landbrugs GI'er i EU.

Som tidligere anført kan EU tiltræde Genèveaftalen om Lissabonaftalen sammen med sine medlemsstater. Regeringen bemærker i denne forbindelse, at det fremgår, at EU-medlemsstater med forbehold over for Lissabonsystemet ikke vil blive tvunget til at tilslutte sig. I de kommende forhandlinger vil regeringen derfor søge at få klarhed over, hvordan medlemstaterne på den ene side ikke ville blive tvunget tiltræde Lissabonaftalen, mens de på den anden side gennem forordningsforslaget vil blive direkte forpligtet til at overholde denne. Regeringen mener, at det er vigtigt, at retsforholdet og rammerne for beskyttelsen bliver afklaret i forslaget for EU's indsats. Såfremt et flertal ønsker det, og rammerne for forslaget bliver specificeret således, at der ikke stilles krav om indførelse af nationale systemer til beskyttelse af ikke-landbrugs GI'er, kan Danmark acceptere EU's indtræden.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg